

## Роль експертизи в забезпеченні правопорядку та правосуддя у справах, пов'язаних із коротким замиканням

**Дмитро Кваша**

головний судовий експерт-вибухотехнік, Тернопільський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Тернопіль, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0009-0008-1046-4438>, e-mail: dimaskvasha@gmail.com

*Розтлумачено поняття короткого замикання, причини його виникнення, причинно-во-наслідковий зв'язок між зазначеним явищем і виникненням пожежі, а також розкрито роль металографічної експертизи в забезпеченні правосуддя.*

**Ключові слова:** коротке замикання; провідники; металографічна експертиза.

## The Role of Expertise in Ensuring Law and Order and Justice in Cases Related to Short Circuits

**Dmytro Kvasha**

*The author discusses the concept of a short circuit and the reasons for its occurrence, the causal link between this phenomenon and the occurrence of a fire, and the role of forensic metallography in ensuring justice.*

**Keywords:** shot circuit; conductors; metallographic expertise.

У сучасному світі, де технології день у день відіграють усе значнішу роль у житті суспільства, питання безпеки та правопорядку набувають особливої актуальності. Одним із важливих аспектів убезпечення громадян є розслідування подій, пов'язаних із виникненням пожеж та інших небезпечних ситуацій, спричинити які може коротке замикання. У цьому контексті судова експертиза має провідне значення для з'ясування об'єктивної істини, забезпечення правопорядку та здійснення правосуддя.

Коротке замикання — це небезпечне явище, яке може призвести до серйозних наслідків: пожежі, ураження електричним струмом, виходу з ладу обладнання та значних

матеріальних збитків. Зважаючи на потенційну суспільну небезпеку, розслідування випадків, пов'язаних із коротким замиканням, потребує залучення спеціальних знань і навичок. Саме судова експертиза, зокрема металографічна, забезпечує дослідження обставин події, виявлення причин та умов виникнення короткого замикання, а також визначення його ролі у розвитку подальших подій.

Роль експертизи у справах, пов'язаних із коротким замиканням, є багатогранною та охоплює різні етапи кримінального й цивільного судочинства.

*Визначення факту короткого замикання та його наслідків.* На початковому етапі розслідування експерт проводить огляд місця події, фіксує

наявні пошкодження електропроводки, електроприладів та інших об'єктів, які можуть свідчити про коротке замикання. За допомогою спеціальних методів і обладнання експерт виявляє характерні ознаки термічного впливу, оплавлення металу провідників, сліди електричної дуги, що є прямими доказами короткого замикання. Результати цього етапу є підґрунтям для подальшого розслідування та визначення причиново-наслідкового зв'язку між коротким замиканням і виниклими наслідками (пожежею).

За методикою, експерт здійснює ретельний огляд електричних провідників, виявляє та фіксує наявність опалень, їхні характер, розміри, колір, наявність сторонніх уключень. Методика передбачає фотофіксування виявлених ознак, складання схем та описів, що забезпечує об'єктивність і доказовість висновку експерта.

*Визначення причини короткого замикання.* Після визначення факту короткого замикання експерт проводить дослідження для з'ясування його безпосередньої причини. Це може бути порушення ізоляції провідників, механічне пошкодження електропроводки, неправильне підключення електроприладів, перевантаження електричної мережі, заводський дефект обладнання тощо.

Експерт проводить докладний опис методів дослідження пошкоджених провідників, включно з візуальним оглядом, мікроскопічним дослідженням, металографічним аналізом опалених ділянок. Ці методи дають змогу виявити характерні ознаки, які свідчать про конкретну причину ко-

роткого замикання. Наприклад, наявність слідів механічного впливу може свідчити про зовнішнє пошкодження ізоляції, а специфічна структура опалення — про тривалий процес перевантаження.

*З'ясування причиново-наслідкового зв'язку.* У разі якщо коротке замикання призвело до пожежі або інших негативних наслідків, експерт з'ясовує причиново-наслідковий зв'язок між цими подіями. Він аналізує обставини виникнення короткого замикання, швидкість поширення вогню (у разі пожежі), характер пошкоджень та інші чинники, що дає змогу дійти висновку про те, чи стало саме коротке замикання безпосередньою причиною виниклих наслідків.

*Визначення обставин, що сприяли виникненню короткого замикання та його наслідків.* Експерт може також досліджувати обставини, які сприяли виникненню короткого замикання або збільшили тяжкість його наслідків. Це можуть бути порушення правил пожежної безпеки, несправність захисних пристроїв, захаращення шляхів евакуації тощо. З'ясування таких обставин має важливе значення для запобігання подібним випадкам у майбутньому та притягнення до відповідальності винних осіб, якщо такі є.

*Надання висновку експерта як доказу в суді.* Висновок експерта є важливим доказом у кримінальних і цивільних справах, пов'язаних із коротким замиканням. Він містить обґрунтовані відповіді на поставлені слідством або судом запитання, базуючись на результатах проведених досліджень та спеціальних знаннях

експерта. Об'єктивність, наукова обґрунтованість і повнота висновку експерта є запорукою ухвалення судом справедливого рішення.

Відповідно до методики проведення експертизи, експерт регламентує порядок оформлення результатів експертного дослідження, включно зі структурою висновку, вимогами до його змісту й оформленням ілюстративного матеріалу. Це забезпечує чіткість, зрозумілість і доказову силу висновку експерта.

*Забезпечення правопорядку та правосуддя.* Експертиза у справах, пов'язаних із коротким замиканням, має важливе значення для забезпечення правопорядку та правосуддя:

- *сприяє розкриттю злочинів.* Якщо коротке замикання спричинило пожежу, що призвело до загибелі людей або значних матеріальних збитків, висновок експерта може допомогти з'ясувати обставини події, виявити ознаки підпалу або порушення правил пожежної безпеки, що є важливим для розкриття злочину та притягнення винних до відповідальності;
- *забезпечує об'єктивність розслідування.* Незалежний і кваліфікований експерт надає об'єктивну оцінку обставинам події, що виключає упередженість і суб'єктивність під час прийняття рішень слідчими й судом;
- *сприяє з'ясуванню істини в суді.* Висновок експерта, що ґрунтується на застосуванні наукових методів і спеціальних знань, є важливим доказом,

який допомагає суду прийняти обґрунтоване та справедливе рішення у справі;

- *запобігає майбутнім правопорушенням.* Виявлення причин та умов виникнення коротких замикань, а також порушень правил безпеки сприяє розробленню та впровадженню профілактичних заходів, спрямованих на запобігання подібним випадкам у майбутньому;
- *захищає права й законні інтереси громадян.* У цивільних справах, пов'язаних із відшкодуванням збитків, завданих спричиненою коротким замиканням пожежею, висновок експерта є важливим доказом для обчислення розміру збитків і визначення винної особи.

Отже, судова металографічна експертиза має незамінне значення для забезпечення правопорядку та здійснення правосуддя у справах, пов'язаних із коротким замиканням. Компетентне й об'єктивне дослідження обставин події, виявлення причин і наслідків короткого замикання, а також надання обґрунтованого висновку експерта є важливими аспектами для розслідування злочинів, з'ясування істини в суді, захисту прав і законних інтересів громадян, а також для запобігання подібним правопорушенням у майбутньому.

### **Перелік джерел посилання**

1. Буханченко О. А., Гуралюк І. В., Запорожець Є. В. Методика дослідження електричних провідників з ознаками короткого замикання. Київ, 2014. 111 с.